

21.09.23р. 21гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. Урок позакласного читання.
Василь Стефаник «Марія»

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

Майбутнє нації в руках матерів.

О. Бальзак

1. Повідомлення про Першу світову війну

- **Презентація.** Україна у Першій світовій війні
<https://www.youtube.com/watch?v=KWvz7q7VSBc>

На сьогоднішньому уроці ми розглянемо ще одну новелу Василя Стефаника, яку він присвятив світлій пам'яті свого найкращого друга, однодумця та вчителя Івана Франка. Смерть Івана Франка стала трагедією для Василя Стефаника, і він знову взявся за перо. Розпочався другий період творчості митця, який тривав з 1916 до 1933 року.

Новели цього періоду відзначаються патріотичним настроєм («Марія», «Сини»).

В основі новели «Марія» - драматичні сторінки історії України — братовбивча війна, самовіддана боротьба кращих українських синів, боротьба за свободу і незалежність. На першому плані — жертвність матері, яка віддала своїх синів у гирло війни, заради свободи і незалежності української держави. І як би пафосно це не звучало, але Стефаник щиро вірив у ідею єдності й рівноправності. Він (Стефаник) був патріотом, який присвятив своє життя Україні.

2. Робота над ідейно-художнім змістом новели

Як ви розумієте епіграф до уроку? Чи стосуються слова Бальзака нашої теми?

Характеристика героїні

Образ Марії Стефаник показує у трьох планах: теперішньому, минулому і майбутньому.

Виразне читання уривків із новели з подальшим коментуванням.

Марія сиділа на призьбі і шептала... вона сама закопала дві свої доньці в потайничок у льоху, як у селі зчинився крик, що йдуть уже свіжі козаки.

- ✳ Чому Марія заховала своїх доньок?
- ✳ Як вона ставиться до козаків?
- ✳ Як ви думаєте, у чому причина такого ставлення?

Сиділа на призьбі і нагадувала все минуле. Сперла голову до стіни, сиве волосся вилискувало до сонця, як чепець із блискучого плуга; чорні очі її відсували чоло вгору. Воно морщилося, тікало під блискучий чепець від тих великих, нещасних очей, які шукали на дні душі скорбів цілого життя.

✧ Які деталі в портреті Марії вражають?

✧ Далеко під горами гриміли гармати, а вона сидить непорушно. Чому?

Минуле, в яке подумки переноситься Марія.

Спогади про синів.

Марія — мати

Коментування схеми

3. Прокоментуйте епізод, який не відображений у схемі.

Виймала з рукава ніж і сказала: найменший, Дмитро, най залишається з нею, а ні, то закопає зараз у себе ніж. Сказала це і зараз зрозуміла, що той ніж перетяв її світ надвоє: на одній половині лишилася сама, а на другій — сини тікають геть від неї... І впала.

✧ Як Марія ставиться до вибраного її синами шляху?

✳ Як ви розумієте слова Марії: «... я невинна, що моя голова здуріла, що то та Україна забирає мої діти»?

✳ Що сталося з Маріїними синами?

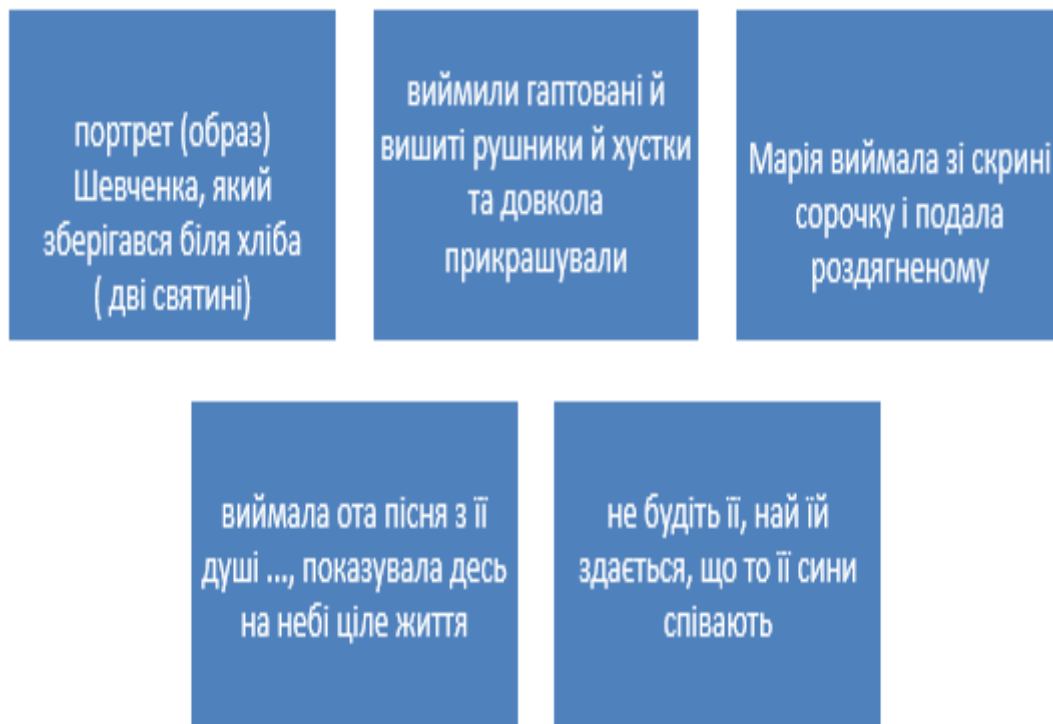
✳ Що сталося з чоловіком Марії?

Зустріч з козаками.

Бесіда за змістом новели

1. Чому Марія чекає козаків надворі?
2. Чому не хоче заходити з ними в хату?
3. Чому жінка врешті повірила козакам?

4. Розкрийте символічне значення деталей.

1. Який епізод у творі можна назвати кульмінаційним? (козак знімає з себе одержу, показуючи, що не має сорочки)
2. Для чого Стефаник вводить у новелу епізод з могилою? (щоб показати єдність українців)
3. Як ви розумієте слова жінки: « ... кілька переходило війська — ніхто нас не любить..., все чужі і чужі ми, і ніхто нам не йме віри»? (Мабуть, Стефаник підсвідомо пророкував зародження різних партій, які в основному займалися грабунками та вбивствами. Це прослідковується в епізодах про розкидані книжки під кінськими копитами, про дівчат, які «одні закопані в землю, інші по шинках з козаками», про поле хрестів, які появилися за кілька днів тощо)

4. Марія заснула чи померла?

5. Дослідження автобіографічних мотивів

Слово вчителя. Василь Стефаник у статті «Під вражінням від вистави «Земля»» писав: «Донедавна жила тут , близько мене. Умерла в більшому завзятті, ніж по програній війні...»

Наступним, може, і головним , прототипом була мати Стефаника. Вона прожила багатостраждальне життя. («Діти, діти, кілька вас маю, а так ніби і й не мала»)

Ще один символічний образ — Божа матір, яка віддала свого сина на смерть заради спасіння людства.

Метод Сократа у формі «Пласт» (продовжити думку)

Я думаю, що Марія є символом жертвності жінки — матері

Тому що...

Наприклад,...

Отже,...

Домашнє завдання. Підготуватися до контрольної роботи.

Теми творів: «Заклик українського народу до єдності у новелі «Марія»; «Трагедія української еміграції в новелі В. Стефаника «Камінний хрест»; «Особливості світобачення карпатських українців у повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків».

Додаток №1

Дослідження вимірів твору «Марія» В. Стефаника «тепер – тоді – тепер»

ТЕПЕР → ТОДІ→ТЕПЕР

Війна руйнує селянські господарства, сіє горе і смерть.	Марія була щасливою дружиною, бо «мала чоловіка дужого і милого», і щасливою матір'ю, бо синів «родила міцних і здорових. як ковбки».	Із далекої мандрівки спогадів у теперішнє життя повернув Марію прихід козаків, яких жінка зустріла упереджено і люто. Не сумнівалася: прийшли
---	---	---

		катувати і грабувати.
--	--	-----------------------

Завдяки поєднанню у сюжеті новели **двох часових площин** письменникові вдалось у невеликому за обсягом творі «вмістити» події цілої доби.

Образ Марії

- ☐ є символічним: це не просто звичайна жінка-селянка, це образ самої України, що оплакує долі своїх загиблих синів і водночас пишається їх героїчним вибором;
- ☐ не випадково названа іменем Матері Божої, якій випало найстрашніше страждання — стояти під хрестом свого розіп'ятого, вмираючого сина;
- ☐ відчувала себе рівною з іншими матерями, сини яких боролися проти кривди;
- ☐ пишається синами;
- ☐ під впливом синів духовно зростає;
- ☐ відчула неповторність моменту, його історичне значення в житті всього народу;
- ☐ зростання національної свідомості селянки;
- ☐ пісня гоїть серце жінки, вона відчуває, як сини єднаються з нею, ніби чує їхні патріотичні кличі «за Україну»;
- ☐ перед нею постають величезні обшири рідного краю, який повстав проти поневолювачів;
- ☐ це Україна, чії сини, виховані на однакових традиціях, зі спільною вірою, сприйняттям, архетипічною свідомістю, змушені вбивати один одного.

Додаток №2

У новелі «Марія» виведено образ селянки, трьох синів якої забрала кривава хуртовина. Думи жінки зосереджені навколо синів — міцних і здорових від народження, дітей, що були її невимовним материнським щастям. Вона пригадує їхнє дитинство, коли з чоловіком брали їх на ніч у поле, коли, повертаючись ранком додому, «гралася ними, як дівка биндами». Уява переносить матір у часи юності хлопців, коли їй довелося їздити до Львова визволяти їх з-під арешту й вона була щасливою: відчувала себе рівною з іншими матерями, сини яких боролися проти кривди.

Марія пишається синами, в гості до яких приїжджали приятелі, і хата наче б ширшала від молодечого гомону. «Співали, розмовляли, читали книжки, ласкаві до простого народу», і люди до них горнулися.

Під впливом синів і Марія духовно зростає. Та ось прийшла війна, яка стала тяжким випробуванням для неї. Просиділа вона ніч у головах синів, що спали, прощаючись із ними, і посивіла. Сподівалися юнаки, що впадуть,

розвалляться імперії, які гнітили наш народ, і прийде нарешті жадане визволення. Кидаються сини у вир визвольної боротьби, створюють національні з'єднання, над якими замайоріли рідні прапори, загримів гучний «спів про Україну».

Ті хвилини національного пробудження навіки увійшли в пам'ять матері. Минуло багато часу, а вона й досі картає себе за те, що в ті дні просила в синів, аби залишився з нею хоч молодший. І відчула, що образила своїм проханням усіх трьох, відштовхнула від себе, адже йшлося про найсвятіше — про Україну, яка покликала своїх дітей. Тільки одна ніч минула після тієї розмови з синами, а Марія відчула свою провину.

Письменник дуже майстерно передає ті дні патріотичного піднесення галицької молоді. І хоча митець не вдається до докладних описів, але характерні деталі підкреслюють урочистість моменту. Гриміла над лавами стрільців «січова пісня», єднала юнаків. І мати відчула неповторність моменту, його історичне значення в житті всього народу. І крикнула найменшому, якого тримала біля себе: «Біжим, синку, за ними, аби-м їх здогонила, най мені, дурній мужичці, простять. Я не знала добра, я не винна, що моя голова здуріла, як тота Україна забира мені діти...» Саме у такому новаторському аспекті розвивається у новелі патріотична тема, яка пов'язана із зростанням національної свідомості селянки.

Спогади героїні новели зливаються зі сприйманням сучасності, а вона надто невесела: російська армія, вступивши в Галичину, нищила осередки українського національно-культурного життя. Марія вже зустрічалася з руїниками, які називали себе «козаками». Але трапилися цього разу інші козаки — українці в царській солдатській уніформі. Вони чемно поводитися з жінкою, прикрасили вишиваними хустками портрет Шевченка, і мати зрозуміла, що це ті брати з Великої України, про яких із любов'ю говорили її сини. Коли козаки заспівали, рідна пісня, хвилюючи серце Марії, повернула її до щастя минулих років. Пісня гоїть серце жінки, вона відчуває, як сини єднуються з нею, вона ніби чує їхні патріотичні кличі «за Україну». Перед нею постають величезні обшири рідного краю, який повстав проти поневолювачів: «Блискотять ріки по всій нашій землі і падають з громом у море, а нарід зривається на ноги. Напереді її сини, і вона з ними йде на тую Україну, бо вона, тая Україна, плаче й голосить за своїми дітьми; хоче, щоби були всі вкупі». Тема національно-визвольних змагань знайшла своє яскраве відображення у новелі Стефаника «Марія».